

ОСОБЛИВОСТІ ФУНКЦІОНУВАННЯ БЕЗПЕКИ БАНКІВСЬКОЇ СИСТЕМИ В УМОВАХ ФІНАНСОВОЇ НЕСТАБІЛЬНОСТІ

Кризова економічна ситуація, яка склалася сьогодні в Україні, обумовлена низкою зовнішніх та внутрішніх чинників як об'єктивного, так і суб'єктивного характеру.

Безпека банківської системи – це стан стійкої життєдіяльності та розвитку, за якого забезпечуються реалізація основних інтересів та цілей банків, захист від дестабілізуючих факторів незалежно від умов функціонування банку.

До внутрішніх негативних чинників макроекономічного середовища можна зарахувати політичну та економічну нестабільність, скорочення обсягів валового внутрішнього продукту, постійне зростання темпів інфляції, незадовільний фінансовий стан значної кількості підприємств, постійне зниження реальних доходів населення. До того ж, не можна не зважати на прорахунки та неадекватні дії самої банківської системи у ситуації, яка склалась останнім часом.

Стабільний фінансовий стан банку означає зростання основних позитивних параметрів (капіталу, активів, ліквідності, прибутковості тощо) та зниження негативних параметрів (ризиковості, неякісних і неробочих активів, неврівноваженості між активами і пасивами за строками погашення та між активними і пасивними відсотковими ставками), що визначають рівень фінансової стійкості банку в межах загальновизначеного коридору. Процес його забезпечення є безперервним, динамічним і зумовлює необхідність постійного регулювання діяльності банку, яке повинне бути адаптоване до реалій сучасного стану вітчизняної економіки та до умов, що постійно змінюються. Надійність банківської системи залежить не від розмірів банків та їх кількості, а від їхньої стабільності.

Вирішити проблему виходу банку із кризи можна за допомогою аналізу попереднього досвіду, зробивши висновки про такі дані, як ліквідність, ідентифікаторів фінансової стабільності банку, капіталу банку, визначивши проблемні кредити.

Аналіз ліквідності необхідно здійснювати у взаємозв'язку з дохідністю та прибутковістю діяльності банку. Збільшення прибутковості зміцнює ліквідність. Кожен банк у структурі власної атикризової

концепції має розробити систему оперативного управління ліквідністю, яка б давала змогу постійно оцінювати ризик її втрати.

Капітал банку виконує основну функцію у забезпеченні його фінансової стабільності і як перша лінія захисту є найважливішим резервом для покриття можливих претензій кредиторів у разі його банкрутства. Недостатній рівень капіталізації є сьогодні однією з основних причин переведення банків до категорії проблемних.

Рефінансування – операції з надання банкам кредитів у встановленому Національним банком порядку. Найменший обсяг рефінансування був у 2007 р. (2,5 млрд грн), найбільший – у 2008 р. (169,5 млрд грн), що пов'язано із зменшення впливу зовнішньої фінансової кризи та забезпечення стабільності банків. Насправді, це запізнена реакція Національного банку: коли кредити у порядку рефінансування були надані комерційним банкам, НБУ не визначив і не проконтролював умов їх цільового використання. Ці кошти не могли бути використані для кредитування реального сектору економіки, тому що вони мали поповнити вилучені депозити. Насправді банки значною мірою використали їх для придбання іноземної валюти з метою спекуляції, оскільки на той час посилювався ажіотажний попит на неї. Це призвело до ще більшої девальвації національних грошей та до дефіциту банківських фінансових ресурсів. На тлі масового непогашення кредитів, особливо споживчих в іноземній валюті, та, відповідно, неповернення депозитів населенню банківське кредитування як джерело інвестицій та оборотних коштів підприємств практично згорнуло. Вже у 2009 р. обсяг рефінансування становив 64,4 млрд грн., у 2010 рр. – 5,2 млрд грн., а у 2011 році знову зріс – 17,8 млрд грн.

Розроблення механізму антикризової банківської діяльності в критичних умовах є двоєдиним завданням держави і банківської системи. Саме тому особливо актуальною є необхідність вдосконалення нормативно-правового регулювання банківського сектору щодо:

- вдосконалення банківського нагляду, оскільки система економічних нормативів не достатньою мірою охоплює ризикові напрями банківської діяльності;
- страхування вкладів громадян, яке, порівняно з іншими державами, є недостатнім і не гарантує довіри клієнтів до банківської системи;
- процедур фінансового оздоровлення, реструктуризації і банкрутства банків. Нині в половині банків, які перебувають у режимі фінансового оздоровлення, не дотримуються встановлених термінів (12 і, як виняток, 18 місяців).